

KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ HỌC SINH TRONG DẠY HỌC KIẾN TẠO

○ ThS. TRẦN TUYẾN*

Kiểm tra, đánh giá (KT, ĐG) là hoạt động cơ bản, cần thiết của quá trình dạy học (DH) vì nó quyết định hiệu quả của quá trình DH. Quá trình DH ở nước ta hiện nay diễn ra theo xu hướng tập trung mọi hoạt động vào người học. Một trong những xu hướng đó là lựa chọn các phương pháp dạy học (PPDH) theo quan điểm dạy học kiến tạo (DHKT). Trong đó, KT, ĐG là khâu chịu ảnh hưởng trực tiếp và có tác động ngược trở lại đến sự lựa chọn các PPDH.

1. Một số vấn đề lí luận

1) *Dạy học kiến tạo*: là hoạt động mà ở đó, giáo viên (GV) quan tâm, tạo điều kiện để học sinh (HS) sử dụng vốn kiến thức đã có của mình để xây dựng kiến thức mới. Quá trình này một mặt làm phát triển nhận thức của HS, mặt khác, giúp HS sửa chữa những nhận thức sai lầm, trên cơ sở đó phát triển nhận thức và trí tuệ ở mức độ cao hơn.

Như vậy, có thể định nghĩa: *DHKT là hoạt động DH mà GV (tùy vào kiến thức của HS) sẽ lựa chọn các PPDH tích cực nhằm xây dựng và cấu trúc lại những hiểu biết của người học thông qua những giải pháp, dẫn chứng và thực hiện suy diễn, tổng hợp, chia sẻ tri thức trong một môi trường học tập hợp tác.*

2) *Kiểm tra, đánh giá trong DHKT*: Bản chất của DHKT là hình thành cho HS năng lực tự học, tự nghiên cứu, độc lập và biết cách hợp tác trong việc khám phá kiến thức mới. Chỉ bằng quá trình đó, HS mới tự ĐG được hoạt động của mình, những nỗ lực cũng như khối lượng kiến thức mà mình thu nhận được một cách chính xác, bởi không ai hiểu các em hơn chính các em, qua đó tạo ra động lực thúc đẩy các em tự học, tự vươn lên. Điều quan trọng là, GV phải tạo ra cho các em môi trường sư phạm trong sáng, lành mạnh, kích thích tinh thần thi đua, ham học hỏi, quá trình ĐG tuyệt đối khách quan để các em thấy được sự công bằng trong ĐG, sự thi đua phấn đấu vươn lên của cá nhân và nhóm học.

HS tự ĐG còn là hoạt động các em ĐG kết quả hoạt động của nhau (thông qua nhóm, tổ, lớp mà GV tổ chức). Trên cơ sở ĐG này, HS tự học lẫn nhau sẽ thuận lợi hơn. Học qua sai lầm của bạn, học qua nỗ lực của bạn thường dễ tiếp thu và là cách tích lũy kiến thức tốt nhất. GV là người tổ chức các hoạt động học tập và ĐG cần tạo cho HS môi trường thuận lợi để các em cọ xát, ĐG lẫn nhau. Qua đây, GV có thể KT được khả năng học tập của các HS hay nhóm học, mặt khác, giúp những HS khác, nhóm khác học tập trên cơ sở những sai lầm hay những quá trình thực hiện với những điều kiện về trình độ và cơ sở vật chất giống mình.

2. Vai trò của KT, ĐG trong DHKT

1) *Đối với người học*: Để tạo điều kiện cho HS tham gia tích cực vào ĐG, GV có thể tổ chức cho HS tham gia đối thoại và thảo luận trên lớp hoặc ra câu hỏi, bài tập cho HS chuẩn bị ở nhà. Thông qua đó, GV tổ chức cho HS nhận xét và tự ĐG năng lực của bản thân. Mục đích của học tập là xây dựng kiến thức cho bản thân, nên khi ĐG một mặt cần căn cứ vào sản phẩm của học tập, mặt khác cần KT, ĐG được những tiến bộ của HS trong cả quá trình. Trên thực tế, cũng có những HS không quan tâm đến điểm số, kết quả mình đạt được. Có thể đó là những HS «lười học», học kém hoặc không có động cơ, mục đích trong học tập. Là một nhân tố quan trọng trong sự phát triển giáo dục, qua hoạt động KT, ĐG GV cần giúp HS tự mình tiếp thu kiến thức mới, tự học thông qua quá trình tự ĐG mình và ĐG bạn. Căn cứ vào KT, ĐG, GV giúp HS lập kế hoạch tự học và tổ chức học nhóm để nắm vững nội dung và đạt mục tiêu học tập.

Hoạt động KT, ĐG được diễn ra thống nhất, liên tục trong suốt quá trình DH; vậy sử dụng kết quả KT, ĐG như thế nào để nó thực sự là nhân tố tác động đến sự phát triển của giáo dục? Kết quả

* Trường Cao đẳng sư phạm trung ương

KT phải được sử dụng để ĐG chất lượng giảng dạy, chất lượng học tập, đào tạo, đặc biệt là điều chỉnh quá trình DH. Thực tế, đa số GV chưa làm được điều này, họ chỉ dùng kết quả KT để ĐG năng lực học tập của HS; do vậy, làm hạn chế vai trò, tác dụng của KT, ĐG đối với quá trình DH. Kết quả ĐG phải tạo ra thông tin ngược giúp người học tự điều chỉnh phương pháp học tập để từ đó bổ sung, thay đổi cách học giúp bản thân học tập tốt nhất. Trên cơ sở nhìn lại quá trình học tập và phương pháp học tập của mình, HS có thể tự khắc phục, điều chỉnh sao cho đạt hiệu quả; quá trình đó dần dần tạo cho HS kỹ năng học tập tự chủ, độc lập.

2) Đối với người dạy: Qua KT, ĐG, GV có thể rút kinh nghiệm về nội dung, PPDH để điều chỉnh kiến thức, PPDH sao cho hợp lý. Quá trình điều chỉnh này đối với GV chính là quá trình tích lũy học tập năng cao và rèn luyện dần dần. Qua mỗi lần KT là một lần rút kinh nghiệm, và là một nấc thang mới cho người thầy rèn luyện và củng cố năng lực chuyên môn của mình.

DHKT không phải là quá trình GV lên lớp trình bày kiến thức từ «từ A đến Z» mà là quá trình vận dụng kiến thức, kỹ năng của GV vào bài học, tạo điều kiện và tổ chức môi trường học tập tốt cho HS. Chỉ khi thầy nắm vững kiến thức chuyên môn, bài dạy mới đủ sức thuyết phục. Trên cơ sở đó, GV KT, ĐG những kiến thức mà HS học được. Đây cũng là một trong những biểu hiện về trình độ chuyên môn của GV, bởi với những GV có đủ kinh nghiệm, đủ năng lực mới ĐG đúng HS qua những bài KT có chất lượng.

Không những thế, DHKT luôn đòi hỏi sự phấn đấu học tập và bồi dưỡng không ngừng của GV và kèm theo đó là phương pháp KT, ĐG việc học tập của HS bằng những đề thi đảm bảo. Hình thức ra đề cần đảm bảo tính chính xác, rõ ràng, phân hóa được kết quả học tập của HS. Để đạt được điều đó, GV nên tăng cường sử dụng đề thi «mở» đòi hỏi tính sáng tạo của người học. Theo quan điểm DHKT, đề thi không dừng lại ở chỗ KT người học hiểu vấn đề mà đòi hỏi người học hiểu và vận dụng những kiến thức đã được học vào thực tế như thế nào. Điều này thực sự là một thách thức đối với GV, đòi hỏi GV phải xây dựng được đáp án chuẩn và có sự thống nhất giữa các GV chấm bài. GV cần nắm vững cơ sở lý luận và nghiệp vụ ra đề thi

sao cho đề thi được chuẩn bị theo một quy trình chặt chẽ, đáp ứng mục tiêu môn học, có thể kiểm định được. Các tổ bộ môn nên có một ngân hàng đề thi phong phú để không bị động và tăng tính khách quan trong việc ra đề thi.

Hiện nay, các trường phổ thông đang thực hiện đổi mới PPDH nhằm cải thiện chất lượng, hiệu quả DH. Bằng việc KT, ĐG (thông qua hoạt động DH) sử dụng các PPDH tích cực theo quan điểm kiến tạo, góp phần rèn luyện tính chủ động, tích cực, sáng tạo trong nhận thức. Mặt khác, KT, ĐG thực hiện trong DHKT cũng là tiền đề để mỗi GV nâng cao năng lực chuyên môn của mình.

Tóm lại, thực hiện KT, ĐG hoạt động học tập của HS trong DHKT chủ yếu tổ chức cho HS tự KT, ĐG lẫn nhau. Để thực hiện được KT, ĐG lẫn nhau, HS phải huy động những kiến thức có được, vận dụng sáng tạo để phân tích tổng hợp kiến thức đó. Những vấn đề được HS đưa ra có thể đúng, có thể sai. Nếu đúng, HS học được kiến thức đó, nếu sai họ cũng học được qua sai lầm để kiến tạo nên kiến thức mới cho bản thân. Mặt khác, qua hoạt động KT, ĐG, GV có thể phát hiện, bổ sung và sửa chữa những khuyết điểm, khắc phục những hạn chế của chương trình cũng như phương pháp. □

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Cảnh Toàn. **Quá trình dạy tự học**. NXB Giáo dục, H. 2001 (tái bản).
2. Geoffrey Petty. *Hướng dẫn thực hành dạy học ngày nay* (bản dịch). NXB Stanley Thornes, 1998.
3. Clive Beck and Clare Kosnik. *Innovations in Teacher Education A Social Constructivist Approach*. State University of New York, 2006.

SUMMARY

Perform testing and evaluation of learning activities of student in teaching constructivist primary organization for self-test students, reviews of each other. To accomplish the inspection and assessment between students forced the students to mobilize the knowledge gained and applied to analyze the creative synthesis of that knowledge. Students are given issues may be correct, may be wrong. If so students learn that knowledge, if wrong they also learned through mistakes to create new knowledge expected for yourself. On the other hand, through inspection activities and assessment that teachers can detect, and repair of additional defects, overcoming the limitations of the program as well as methods.